

Pand Marktstraat 7 en 9: Modehuis Silvia Tijhuis. (2003)

Het Hoekhuis aan het Achterummeke

Maria Meijer, afkomstig uit Mander woonde al een aantal jaren in Ootmarsum, toen landmeters omstreeks 1827-1829 haar huisje op de eerste kadasterkaart van de stad intekenden.

In het huisje was bijna de gehele dag het gekletter van paardenhoeven en geratel van wagens te horen. Niet verwonderlijk want haar woning stond pal op de hoek van de Markt of Steenstraat en het “Achterummeke“ of Kapelstraat. Vlakbij lag ook “de Steene Poort” waar het in en uitgaande verkeer van Ootmarsum zich doorheen moest wringen. Naast Maria woonde Rummelts en aan andere kant van het weggetje de familie Teusse. Schuin tegenover haar aan de overzijde stond de herberg van Hermanus van Benthem en het Poorthuis. Zij was niet getrouwd en dreef een winkeltje in allerlei kruidenierswaren. Voor opslag beneden was er weinig ruimte zodat de aangevoerde waren in grote zakken via een hijsbalk boven opgeslagen werden. Maria heeft lang in Ootmarsum gewoond, bij de volkstelling in 1815 woonde zij al in de stad. Haar ouders waren Hendrikus Jan Meijer(s) en Geertruid Deperink uit Mander. Na haar dood in 1862 kwamen de familieleden bijeen om te overleggen wat er met het huis dat Maria in eigendom had, moest gebeuren. Besloten werd het te verkopen.

Johanna Brandehof, een nieuwe episode.

Zo kwam het huis in handen van Johanna Brandehof in 1827 in Denekamp geboren, en dochter van Lambertus Brandehof en Maria Veer. Alleen zette zij de overgenomen zaak voort, maar ook later toen zij getrouwd was bleef zij in de winkel staan. Inmiddels had Nicolaas van Guldener, naderhand haar man, zich in september 1863 voor enkele weken in Ootmarsum gevestigd. Hij kwam uit Sleen, maar vertrok eind oktober 1863 naar Vriezenveen. 4 Januari 1872 trouwde Johanna Brandehof met hem. De broer van Johanna, Gerrit Jan Brandehof, broodbakker, getuigde bij het huwelijk. Na het overlijden van Johanna op 15 december 1893 stond het huis op naam van haar man.

Van Guldener in de winkel.

Naast zijn activiteiten als koopman bleef van Guldener ook voor de winkel zorgen. Een jaar later, in 1894 hertrouwde hij met Gezina Eppink, geboren in 1860. Uit dit tweede huwelijk werd op 2 mei 1895 Johanna Catharina van

Guldener geboren. Op 28 december 1899 overleed van Guldener . De winkel werd daarna door zijn vrouw voortgezet.

Gezina Eppink zou niet lang alleen met haar dochtertje blijven want zij trouwde op 29 oktober 1900 voor de tweede maal, nu met Jacobus Hendrikus Muurlink.

Een foto uit 1903 van de Marktstraat. Aan de rechterkant de voormalige herberg de "koppelpaarden" (in 1914 afgebroken door A. Kip), daarnaast het pand Muurlink met vóór het pand de heer Jacobus Hendricus Muurlink.

Echtgenoot Muurlink.

Hij was afkomstig uit Oldenmarkt en van beroep handelsreiziger. Ook nu zou Gezina voornamelijk in de winkel helpen, omdat Muurlink vaak onderweg was.

Het huis naast hen (waar in 1829 Ferdinand Rummel(ts) woonde en na hem zijn dochter) was ook in handen van van Guldener gekomen, die dat huis als pakhuis gebruikte. Na het overlijden van het echtpaar Muurlink-Eppink, bleef hun stiefdochter Johanna Catharina van Guldener in het winkelhuis op de hoek .

In de woonsituatie kwam omstreeks 1922 een grote verandering .

Het tijdperk Rolink

Waarschijnlijk was de aanleiding hiertoe het huwelijk in 1921 tussen Johanna Catharina van Guldener en Johannes Rolink.

*Jaren twintig van de vorige eeuw: Vier dames poseren in toneelkleding
V.l.n.r.: Jo Rolink-van Guldener, Zus Ostermann, Anneke Morshuis, Jo Steinmeijer-
Boomars*

Het als pakhuis gebruikte pand naast hen kreeg de oude bestemming van woning terug en het hoekhuis werd verbouwd. Waarschijnlijk is toen voor beide huizen (kadastraal 634 en 635) een nieuwe gevel met drie winkelramen geplaatst zodat het ogenschijnlijk één huis was.

De tegenwoordige huisnummering is nummer 9 voor het huis hoek Marktstraat-Kapelstraat en nummer 7 voor het huis links ernaast. Samen werden deze twee huizen nu door een doorlopende gevel verenigd.

Johannes Rolink, geboren te Denekamp in 1883 was evenals zijn vader wagenmaker. Voor zijn beroep als wagenmaker had hij een werkruimte nodig, zodat achter het huis in de Kapelstraat een werkplaats werd gebouwd. Deze was ruim genoeg voor enige machines, die nodig waren voor de wagenmakerij. Rolink maakte met hulp van zijn knecht Gerrit Borggreve de

wagens geheel klaar, terwijl de ijzeren wielbanden door de smeden Rikmanspoel en Heisterkamp gemaakt werden.

De Kapelstraat (het Achterummeke) was tot bij de wagenmakerij geplaveid met veldkeitjes en ging daarna over in een onverhard weggetje. Kippen liepen hier vrij rond. Aan de voorkant lagen de winkels met drie etalageramen. Beide panden stonden met elkaar in verbinding. In de winkel, op de hoek Kapelstraat werden diverse artikelen verkocht onder meer kruidenierswaren, maar ook galanterieën. De bovenverdieping werd o.a. gebruikt als opslagruimte. De winkels aan de voorkant werden bediend door Johanna Catharina Rolink van Guldener. Op zondag werden aan de boeren vuurkooltjes verkocht voor de stoven in de kerk. Jongeren in Ootmarsum kwamen vaak in de winkel, waar gelegenheid was tot dammen en sjoelen, in feite een soort jongerentrefpunt!

In 1938 werden de twee panden samengevoegd tot één woning, maar zij hielden hun eigen kadastrale nummers.

Familie Beld.

In dit jaar wisselden de panden van eigenaar en werden gekocht door Johannes Hendrikus (Jan) Beld, geboren 1 juni 1906 en gehuwd met Maria Geertruida (Truus) Kunne. De kruidenierszaak in het hoekpand en de daarnaast gevestigde sigarenzaak werden bediend door Truus Beld, de echtgenote van Jan, terwijl de rijwielzaak daarnaast gedreven werd door hemzelf. De telefoongids vermeldde in 1953: "J.M. Beld, Autoverhuur, Marktstraat 76, telefoon 67, later werd het telefoonnummer 267.

*Pand Marktstraat 7 en 9 uit 1963 van de Familie Beld
Foto Rijksdienst v/d Monumentenzorg, Zeist*

Achter de kruidenierszaak aan de zijde van de Kapelstraat lag de woonkamer met de buitendeur en daarnaast de keuken met fornuis. Pas in 1955 kreeg men waterleiding in de keuken.

Voordien kwam het water uit de pomp, die aangesloten was op de put van het aan de andere zijde van de Kapelstraat gelegen hotel Tubantia van Kip.

Vroeger zou er tussen opkamer en het voorhuis aan beide zijden van de dwarsmuur een schouw geweest zijn. Vanuit de keuken kwam men in de opkamer die als slaapkamer diende. Onder de opkamer lag een kelder met een vloer van Bentheimerzandsteen.

Truus en Jan Beld met hun zoon Jan (1950)

Tegenwoordige eigenaar: Familie Tjihuis

In 1972 werden de beide panden gekocht door de familie Tjihuis.

Het pand nummer 7 werd samen met de voormalige winkelruimte van pand nummer 9 als manufacturenzaak ingericht.

Later veranderde de bedrijfsvoering en werd de winkel overgenomen door dochter Silvia. De winkelruimte werd verbouwd tot een smaakvol ingerichte, moderne zaak "Modehuis Silvia Tjihuis".

Aanvankelijk werd de bovenverdieping van pand nummer 9 verhuurd. Tegenwoordig wordt van dit huis alleen de benedenverdieping gebruikt. De bovenverdieping heeft thans geen verdere functie.

Onderling zijn ook boven de beide panden bereikbaar, doordat de binnenmuren (voormalige buitenmuren) doorgebroken zijn. Over de zolder en via een

klein trapje is ook de dakkapel, en de ruimte waar het wiel van de hijsinstallatie zich bevond, bereikbaar.

Bouwgeschiedenis

Toeristen maar ook andere voetgangers staan vaak even stil voor het huis hoek Marktstraat en Kapelstraat. Sommigen lopen de Kapelstraat in om ook het huis aan die zijde te bekijken.

Aan de voorkant valt de uitspringende bovengevel op en het overstekende dak. De twee huizen zijn als twee aparte huizen goed te onderscheiden.

Ons huis op de hoek (nummer 9) laat veel vak-

werk zien, waarbij bakstenen de vakken opvullen. Dat is niet altijd zo geweest.

Boven in de huizen, waar de doorgebroken linkerbuitenmuur van pand nummer 9 en de rechterbuitenmuur van pand nummer 7 goed te zien zijn, is op enkele plaatsen de

Zijkant van pand Marktstraat 9 (1970)

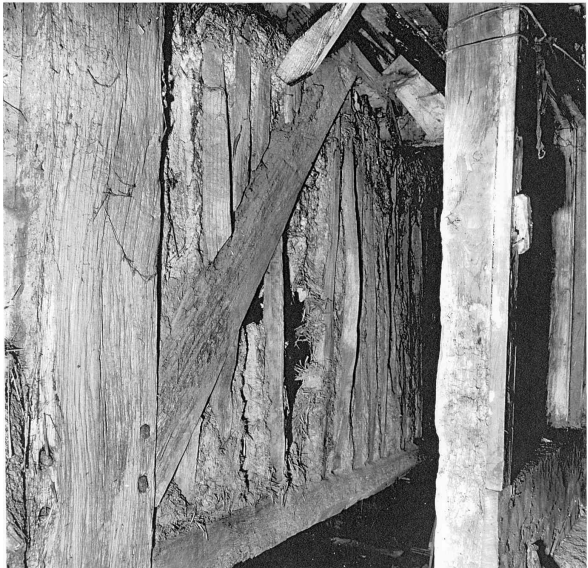
vroegere leemopvulling met verticale latten nog aanwezig.

In de bovenbalk van het vak, 'de regel', steken deze latten in gaten en in de onderzijde in een sleuf. Verondersteld kan worden dat vroeger bij de bouw overal in de vakken leem in plaats van de bakstenen als opvulling is gebruikt.

De huidige voorzijde van pand nummer 9 heeft op elke hoek een lange stijl (post of huispaal), waarin de ankerbalken door middel van pen- en gatverbinding rusten. De onderzijde van de voorgevel is voor een gedeelte van Bentheimerzandsteen.

De huidige voorkant heeft tijdens de restauratie onder supervisie van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in 1972 het tegenwoordige aanzicht gekregen.

Toen in 1970 het naastliggende hotel Tubantia in verband met de nieuwbouw van de Rabobank gesloopt werd, kwam tijdelijk de zijkant van het huis geheel in het zicht. De zijkant bestaat uit zeven balkvakken, opgevuld met bakstenen.

Leemopvulling met verticale latten.

Foto: Rijksdienst v/d Monumentenzorg, Zeist

Ook de halverwege aangebrachte ankerbalken springen in het oog. Onder de posten (gebintwerk) zijn blokken Bentheimerzandsteen aangebracht.

Deze aaneengesloten rij wordt ook wel de voeting genoemd. Volgens een oudere inwoner van Ootmarsum rust een groot deel van de buitenmuur op harde zwarte grond.

De bovenverdieping wordt gevormd door balkenlagen, waarop zolderliggers en planken van eikenhout rusten. Zoals al eerder vermeld, is onder de opkamer een kelder

met een enkelvoudige balkenlaag, waarop ook weer eiken planken rusten. In de kelderzoldering is de grootte van de vroegere schouw nog te zien terwijl het rookkanaal vanaf de verdiepingsvloer nog aanwezig is aan de voorzijde van de dwarsmuur. Eertijds zou de trap ergens anders gesitueerd geweest zijn, maar waar dit was is nu onduidelijk.

Pentekening Jan Jans

4 meter. De oppervlakte 1 are en 15 ca.

Behalve dat Jan Jans als architect grote belangstelling voor het huis had, werd het, evenals andere huizen in onze stad, door Jan Jans opgemeten en getekend. Tijdens de meerdere verbouwingen en restauraties bleek het huis een inrijdeur aan de Marktstraat te hebben gehad.

Of het huis aanvankelijk een woonbestemming had, kan betwijfeld worden.

Op grond van de nummering en de gesneden telmerken in de balken en sporen, lijkt er sprake te zijn van een eerder gebruik van de balken

Direct onder de dakkapel zijn twee openslaande deuren waardoor de opgehesen zakken naar binnen gehaald werden. De opslagruimte was dus boven.

Verderop in de Kapelstraat is de werkplaats van Rolink verdwenen. Achter het huis is een klein binnenplaatsje waarvan de achterzijde nieuwer is dan de rechterzijgevel.

Jan Jans, de architect.

In 1955 is onder leiding van de bekende architect Jan Jans, tijdens een gedeeltelijke restauratie het pand aan de achterzijde iets ingekort en voorzien van een nieuwe achtergevel. Aan de achterzijde is binnen een nieuwe muur gemetseld. De oorspronkelijke breedte van de achterzijde was

Een korenspieker?

Jan Jans vergeleek het pand met over de grens liggende korenspiekers en kwam tot de suggestie, dat het gebouw wellicht de bestemming had als korenspieker.

Spiekers waren vakwerkgebouwen, die bedoeld waren om gewassen zoals graan op te bergen. Meestal bestonden zij uit een gebint met twee of drie posten. Ook het pand Marktstraat/ Kapelstraat heeft twee posten aan de voorzijde. De posten of stijlen waren hoog, zodat er ruimte was voor een bovenverdieping met zolder.

Ons pand toont gelijkenis met een pand aan de Marktstraat 10 te Oldenzaal, eveneens getekend door Jans Jans, en oorspronkelijk een korenspieker! Spiekers lagen niet altijd buiten bij boerderijen of andere behuizingen.

Uit het Oudarchief Ootmarsum blijkt dat er in de stad eertijds meerdere spiekers in de stad lagen! Als opslagplaats voor koren en vlak naast de binnenste grachtwal dichtbij de poort, lag het pand erg gunstig

De bouw met het huidige aanzicht schatte Jan Jans omstreeks 1700. Wellicht is het toen in de Kapelstraat verder uitgebreid en voor bewoning bruikbaar gemaakt.

Dit alles blijft raadselachtig.

Zeker is echter de conclusie, dat wij hier met een van de belangrijkste en oudste huizen van Ootmarsum te maken hebben. Als monument dient het dan ook zorgvuldig behoud en onderhouden te worden.

Met speciale dank aan de families Beld, Rolink en Tijhuis.

Bronnen.

Gesprekken met leden van de families Beld, Rolink en Tijhuis .

Kadaster, Directie Oost Vestiging Zwolle.

Oudarchief en Archief voormalige gemeente Ootmarsum.

Rijksdienst voor de Monumentenzorg, afdeling archief en documentatie te Zeist.

Literatuur.

Formsma , W.J., Het Oud-Archief der Gemeente Ootmarsum, Assen 1942.

Hagens, H., Boerderijen in Twente, Stichting Matrijs, Utrecht 1992.

Hattink, R.E., Register op het Oud-Archief van Ootmarsum, Zwolle 1878.

Hesselink-v.d.Riet, M.L.M., De bouw van de Twentse boerderij, Matrijs Utrecht .

Jans, J., Landelijke bouwkunst in Oost-Nederland, Enschede 1967.